

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 504/2015-18

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 6. októbra 2015 predbežne prerokoval sťažnosť obce Košolná, Košolná 44, právne zastúpenej advokátom JUDr. Mgr. Michalom Mrvom LL.M., advokátska kancelária, Nevädzová 5, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Sžr 56/2014 z 24. marca 2015 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obce Košolná o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 5. júna 2015 doručená sťažnosť obce Košolná, Košolná 44 (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1

ústavy rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 1 Sžr 56/2014 z 24. marca 2015 (ďalej len „napadnutý rozsudok“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľka bola účastníčkou správneho konania o obnove evidencie niektorých pozemkov a právnych vzťahov k nim podľa zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 180/1995 Z. z.“). Správny orgán v rámci uvedeného konania na základe návrhu Slovenského pozemkového fondu (ďalej len „SPF“), ktorým sa SPF domáhal potvrdenia, že v návrhu uvedené pozemky evidované v katastri nehnuteľností ako pozemky vo vlastníctve sťažovateľky sú vo vlastníctve štátu, vydal rozhodnutie sp. zn. C 181/2012 z 25. marca 2013 (ďalej len „rozhodnutie správneho orgánu“), ktorým potvrdil, že označené pozemky sú vo vlastníctve Slovenskej republiky. Sťažovateľka proti označenému rozhodnutiu správneho orgánu podala odvolanie, o ktorom rozhodoval Krajský súd v Trnave (ďalej len „krajský súd“) podľa § 250l a nasl. zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdy poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“), ktorý o odvolaní sťažovateľky rozhodol rozsudkom sp. zn. 38 Sp 23/2013 z 25. marca 2014 tak, že odvolaním napadnuté rozhodnutie správneho orgánu zrušil a vec vrátil správny orgán na ďalšie konanie. Proti uvedenému rozsudku krajského súdu podal správny orgán odvolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd napadnutým rozsudkom tak, že napadnutý rozsudok krajského súdu zmenil tak, že rozhodnutie správneho orgánu potvrdil.

Sťažovateľka v sťažnosti atakuje právne závery, na ktorých stojí napadnutý rozsudok najvyššieho súdu, a tvrdí, že napadnutý rozsudok najvyššieho súdu porušuje jej označené práva. Argumentuje tým, že označené pozemky nadobudla na základe delimitačných protokolov a ich dodatkov ešte v roku 1993 vydaných podľa zákona Slovenskej národnej rady č. 138/1991 Zb. o majetku obcí v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o majetku obcí“). Od toho času bola sťažovateľka vedená aj ako vlastníčka týchto pozemkov v katastri nehnuteľností, preto v správnom konaní vzniesla námietku vydržania, ktorá však nebola akceptovaná. Vychádzajúc z uvedeného zastávala názor, že správny orgán sa

nesprávne vysporiadal s jej námietkou vydržania, predostrela svoj právny pohľad na vec a tiež názor, že najvyšší súd pochybil a zasiahol do jej označených práv, keď potvrdil rozhodnutie správneho orgánu. Podľa nej sa najvyšší súd ústavne nesúladným a formalistickým spôsobom vysporiadal s jej argumentmi, ktoré smerovali k tomu, že správny orgán na základe jej námietok o vydržaní predmetných pozemkov mal jej v rámci svojho rozhodnutia potvrdiť nadobudnutie týchto pozemkov vydržaním podľa § 11 zákona č. 180/1995 Z. z.

Sťažovateľka na základe uvedenej argumentácie ústavnému súdu navrhla, aby po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie rozhodol nálezom, ktorým vysloví porušenie jej označených práv napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu, napadnutý rozsudok najvyššieho súdu zruší a vec mu vráti na ďalšie konanie a prizná jej náhradu trov konania.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde...

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

1. K časti sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na súdnu ochranu ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, z ktorej vyplýva, že o zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98). Teda úloha ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní návrhu nespočíva v tom, aby určil, či preskúmanie veci predloženej navrhovateľom odhalí existenciu porušenia niektorého z práv alebo slobôd zaručených ústavou, ale spočíva len v tom, aby určil, či toto preskúmanie vylúči akúkoľvek možnosť existencie takéhoto porušenia. Ústavný súd teda môže pri predbežnom prerokovaní odmietnuť taký návrh, ktorý sa na prvý pohľad a bez najmenej pochybnosti javí ako neopodstatnený (I. ÚS 4/00).

Dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť je absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným

postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06).

Pokiaľ ide o namietané porušenie práva na súdnu a inú právnu ochranu zaručenú čl. 46 ods. 1 ústavy, ústavný súd pripomína svoj pravidelne judikovaný právny názor, že tohto práva sa možno domáhať v súlade s čl. 51 ods. 1 (v spojení s čl. 46 ods. 4) ústavy len v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy vykonávajú (napr. II. ÚS 81/00, II. ÚS 63/03). V okolnostiach daného prípadu sú týmito zákonmi č 180/1995 Zb., zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov (ďalej len „Správny poriadok“), zákon o majetku obcí a Občiansky súdny poriadok.

K namietanému porušeniu označených práv uznesením najvyššieho súdu malo podľa sťažovateľky dôjsť v dôsledku potvrdenia neústavného rozhodnutia správneho orgánu. Zásadnou je pritom námietka, že správny orgán v rámci konania o obnove evidencie niektorých pozemkov a právnych vzťahov k nim sa formalisticky vysporiadal s jej námietkou vydržania, ktorou sa odmietol zaoberať, v dôsledku čoho sťažovateľka bola rozhodnutím správneho orgánu pozbavená vlastníctva k pozemkom evidovaným v katastri nehnuteľností v jej vlastníctve po takmer 20-tich rokoch. Keďže uvedený prílišný formalizmus nenapravil ani najvyšší súd v rámci konania o opravnom prostriedku, porušil tým podľa jej názoru označené práva.

Vzhľadom na uvedený charakter námietky sťažovateľky bolo potrebné, aby ústavný súd v rámci predbežného prerokovania sťažnosti zisťoval splnenie podmienok na prijatie tejto časti sťažnosti na ďalšie konanie skúmaním napadnutého rozsudku najvyššieho súdu v spojení s rozhodnutím správneho orgánu, ktoré bolo najvyšším súdom na základe odvolania sťažovateľky zmenou rozsudku krajského súdu sp. zn. 38 Sp 23/2013 z 25. marca 2014 (ktorým krajský súd zrušil rozhodnutie správneho orgánu, pozn.) potvrdené.

Podľa § 11 ods. 1 zákona

. 180/1995 Z. z. správny orgán na návrh účastníka konania (ďalej len „navrhovateľ“) rozhodnutím potvrdí, že navrhovateľ nadobudol vlastníctvo k pozemku vydržaním, ak sú splnené podmienky ustanovené týmto zákonom. Účastníkom konania je aj dedič oprávneného držiteľa. Účastníkom územného konania je navrhovateľ, obec, ak nie je stavebným úradom príslušným na územné konanie, a ten, komu toto postavenie vyplýva z osobitných predpisov.

Podľa § 11 ods. 3 zákona č. 180/1995 Z. z. návrh na vydanie rozhodnutia podľa odseku 1 možno podať len na účely konania a najneskôr s podaním námietok (§ 7 ods. 2).

Podľa § 11 ods. 8 zákona č. 180/1995 Z. z. správny orgán zamietne návrh na vydanie rozhodnutia podľa odseku 1, ak

a) nie sú splnené podmienky na nadobudnutie vlastníctva vydržaním podľa tohto zákona,

b) si vlastnícke právo k pozemku uplatnila v tomto konaní aj iná osoba alebo ak vlastnícke právo k pozemku je predmetom konania podľa osobitného predpisu.

Podľa § 12 ods. 1 zákona č. 180/1995 Z. z. ak sa v konaní zistia údaje odporujúce skutočnostiam, z ktorých vychádzalo notárske osvedčenie vyhlásenia o vydržaní alebo o zápise za vlastníka alebo protokol a zoznam o prechode vlastníctva veci štátu na obec, správny orgán môže na návrh rozhodnutím

a) potvrdiť nadobudnutie vlastníctva vydržaním inou osobou,

b) potvrdiť, že pozemky sú vo vlastníctve štátu alebo inej osoby,

a to aj vtedy, ak sú dotknuté pozemky a právne vzťahy k nim evidované podľa predpisov o katastri nehnuteľností v súbore geodetických informácií a v súbore popisných informácií; vydaním rozhodnutia správneho orgánu strácajú osvedčenia alebo protokoly a zoznamy platnosť.

Ústavný súd v prvom rade považuje za potrebné zdôrazniť, že predmetom prieskumu v správnom súdnictve, ktorý vymedzila vo svojom opravnom prostriedku samotná sťažovateľka, bolo rozhodnutie správneho orgánu vydaného v zmysle § 12 zákona č. 180/1995 Z. z.

Druhou dôležitou a nespornou skutočnosťou je, že sťažovateľka podala námietky v správnom konaní, a nie osobitný návrh podľa § 11 citovaného zákona č. 180/1995 Z. z.

Najvyšší súd v odôvodnení napadnutého rozsudku uviedol:

«V danej veci odvolací súd posudzoval najmä otázku, či zistené údaje, na základe ktorých došlo k vydaniu napadnutého rozhodnutia odporcu odporujú skutočnostiam z ktorých vychádzal protokol a záznam o prechode vlastníctva veci štátu na obec; a či bol správny orgán v správnom konaní povinný prihliadať na navrhovateľkinu námietku vydržania sporných nehnuteľností.

Najvyšší súd mal z administratívneho spisu za preukázané, že Obec Košolná je v katastri nehnuteľností evidovaná ako vlastní

ka nehnuteľností s titulom nadobudnutia Delimitačný protokol FIN.263/93, FIN.1271/93 zo dňa 07. 06. 1993, ktorým boli postupom podľa zák. č. 138/1991 Zb. delimitované na obec Košolná pozemky uvedené v „Rozhodnutí o odovzdaní poľnohospodárskej pôdy do trvalého užívania“ zn. Pôd/8-5790/1962 zo dňa 11. 07. 1962, ktorým ONV, odbor poľnohospodárstva v Trnave podľa § 103 ods. 2 Obchodného zákonníka, § 12 NV č. 81/1958 Zb. a čl. 17 vyhlášky Ministerstva financií č. 205/1958 Ú. v. odovzdal predmetné nehnuteľnosti do trvalého bezplatného užívania JRD Košolná pre účely poľnohospodárskej výroby. Nadobudnutie predmetných nehnuteľností obcou bolo spochybnené a skúmané až na základe návrhu účastníka v I/ rade, podaného v zákonom stanovenej lehote v zmysle § 12 ods. 2 zák. č. 180/1995 Z. z..

V zmysle ustanovení zákona č. 138/1991 Zb. sa vlastníctvom obce nestali tie poľnohospodárske pozemky v štátnom vlastníctve, ktoré ku dňu 24. 11. 1990 boli v trvalom užívaní inej než štátnej organizácie. Ku dňu 24. 11. 1990 tento majetok malo JRD Košolná ako družstevná organizácia v trvalom bezplatnom užívaní. Z citovaných ustanovení zákona

preto jednoznačne vyplynulo, že tieto pozemky účinnosťou zákona č. 138/1991 Zb. neprešli do vlastníctva obcí. Pozemky odovzdané do trvalého užívania ostali naďalej v štátnom vlastníctve a spravoval ich OP – ONV v Trnave.

V prípade pozemkov – vodné toky platí, že tieto sú v zmysle čl. 4 Ústavy SR vo vlastníctve Slovenskej republiky, pričom ich správou sú v zmysle zákona č. 364/2004 Z. z. poverení účastníci v 2. a 3. rade.

Na základe uvedených názorov najvyšší súd konštatuje, že Obec Košolná sa vlastníkom predmetných nehnuteľností účinnosťou zákona č. 138/1991 Zb. nestala, a preto zápis vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností v prospech Obce Košolná sa stal v zmysle § 70 ods. 1 Katastrálneho zákona nehodnoverným. Keďže v katastri nehnuteľností je Obec Košolná evidovaná ako vlastní

ka nehnuteľností s titulom nadobudnutia Delimitačný protokol FIN.263/93, FIN. 1271/93 zo dňa 07. 06. 1993, pričom týmto protokolom došlo postupom podľa zák. č. 138/1991 Zb. k delimitovaniu pozemkov na obec Košolná v rozpore so zákonom č. 138/1991 Zb., ide o evidované údaje odporujúce skutočnému stavu veci. Bolo tak na uvážení správneho orgánu, či v priebehu konania o obnove evidencie niektorých pozemkov a právnych vzťahov k nim v zmysle zákona č. 180/1995 Z. z., na podnet účastníka v 1/ rade, potvrdí na základe zistených skutočností vlastníctvo štátu. Kataster nehnuteľností má v SR postavenie štátneho informačného systému, ktorý je verejný, pričom jeho cieľom je poskytovať pravdivé informácie o nehnuteľnostiach a o právach k nim. Podľa názoru najvyššieho súdu, odporca svojim postupom a rozhodnutím, ktorým v zmysle § 12 ods. 1 písm. b) zákona č. 180/1995 Z. z. na základe zistených skutočností potvrdil vlastnícke právo Slovenskej republiky v správe príslušných orgánov, konal v súlade so zákonom...

K tejto súvislosti je potrebné ešte podotknúť, že nezákonnosť delimitácie žiadna zo strán, ani pribratí účastníci správneho konania, nenamietali.

... K námietke navrhovateľky, že Obec Košolná je vlastníkom predmetných nehnuteľností na základe inštitútu „vydržania“, odvolací súd poznamenáva, že inštitút vydržania podľa občianskeho práva je odlišný, čo do svojho právneho základu, ako aj aprobačného aktu orgánu štátnej moci, od úpravy vydržania v práve správnom (pozri aj rozhodnutie NS SR sp. zn. 1Sžr/24/2012 zo dňa 22. 01. 2013). Predovšetkým je

neprehliadnuteľnou skutočnosťou, že samotný zákon č. 180/1995 Z. z. zakotvuje úpravu vydržania spojenú s koncentračnou zásadou prostredníctvom ustanovenia § 11, § 11a a § 12.

V ustanovení § 12 ods. 1 písm. b) zákona č. 180/1995 Z. z. však inštitút vydržania upravený nie je, t. z., že správny orgán pri rozhodovaní o potvrdení vlastníckeho práva štátu na základe údajov odporujúcich skutočnostiam, z ktorých protokol o prechode vlastníctva veci štátu na obec, nie je oprávnený na tento inštitút prihliadať. Odvolací súd je toho názoru, že zmyslom tohto ustanovenia je odstrániť rozpory zapísaných údajov v evidencii vlastníckych práv so skutočným stavom veci, pričom správny orgán vychádza zo zákonom uvedených listín. Účelom tohto ustanovenia nie je rozhodovať o vlastníckom práve vydržaním, ale odstrániť chyby v evidencii vlastníckych práv. Uvedené vyplýva aj z čl. 2 ods. 2 Ústavy SR podľa ktorého, štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Čo sa týka tvrdenia navrhovateľky, že civilný súd sa nebude môcť zaoberať otázkou vlastníckeho práva k týmto pozemkom v zmysle ust. § 80 písm. c) O. s. p., pretože na jednej strane to neumožňuje zákon č. 180/1995 Z. z. v ust. § 12 a na druhej strane by súd nemohol rozhodovať v dôsledku prekážky litispendencie, resp. právoplatne rozhodnutej veci správnym orgánom o určení vlastníckeho práva, najvyšší súd dodáva, že tieto námietky taktiež nie sú spôsobilé vyvrátiť zákonnosť napadnutého rozhodnutia správneho orgánu.»

Vychádzajúc z citovaného odôvodnenia napadnutého rozsudku najvyššieho súdu ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd sa námietkou sťažovateľky o vydržaní zaoberal na pomerne rozsiahlom priestore. Jeho právna argumentácia smerovala k záveru, že nie je možné prihliadať na ňu v zmysle správneho konania na návrh podľa § 12 zákona č. 180/1995 Z. z., pričom z odôvodnenia napadnutého rozsudku je tiež zrejmé, že sťažovateľka osobitný návrh podľa § 11 zákona č. 180/1995 Z. z. v správnom konaní nepodala. V tejto súvislosti ústavný súd k vecnej stránke sporu dodáva, že v zmysle § 11 ods. 8 písm. b) zákona č. 180/1995 Z. z. správny orgán potvrdenie o vydržaní môže vydať, len ak je vec nesporná, to znamená, že si vlastnícke právo na predmetné pozemky neuplatnila iná osoba, čo v okolnostiach prípadu vzhľadom na uplatnenie návrhu SPF podľa

§ 12 zákona č. 180/1995 Z. z. vylučuje, aby správny orgán rozhodoval o námietke vydržania a v prípade podania návrhu podľa § 11 zákona č. 180/1995 Z. z. sťažovateľkou by implicitne viedol k zamietnutiu návrhu na vydanie rozhodnutia o vydržaní v takomto konaní.

Podľa názoru ústavného súdu napadnutý rozsudok najvyššieho súdu v sťažovateľkinej veci je ústavne udržateľný, preto ústavný súd už v rámci predbežného prerokovania hodnotí tak, že nesignalizuje známky arbitrárnosti či zjavnej neodôvodnenosti, čo štandardne môže zakladať právomoc ústavného súdu vysloviť po meritórnom prejednaní veci porušenie práv sťažovateľky (obdobne napr. I. ÚS 13/00, III. ÚS 151/05, III. ÚS 344/06). Keďže teda ústavný súd vylúčil možnosť vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu pri prípadnom meritórnom prejednaní sťažnosti, je sťažnosť v tejto časti zjavne neopodstatnená a bolo potrebné ju podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde už pri predbežnom prerokovaní odmietnuť.

2. Sťažovateľka tiež namietala, že napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu došlo k porušeniu jej základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy.

Ústavný súd podľa svojej stabilizovanej judikatúry (napr. II. ÚS 78/05) zastáva názor, že všeobecný súd zásadne nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a práv hmotného charakteru, ku ktorým patrí aj základné právo vyplývajúce z čl. 20 ods. 1 ústavy, ak toto porušenie nevyplýva z toho, že všeobecný súd súčasne porušil ústavnoprosné princípy vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy. Inak povedané, o prípadnom porušení označeného základného práva hmotnoprávneho charakteru (čl. 20 ods. 1 ústavy) by bolo možné uvažovať zásadne len vtedy, ak by zo strany všeobecného súdu primárne došlo k porušeniu niektorého zo základných práv, resp. ústavnoprosných princíпов vyjadrených v čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. v spojení s ich porušením.

Vzhľadom na to, že ústavný súd dospel k záveru, že napadnutý rozsudok najvyššieho súdu, ako aj dôvody uvádzané sťažovateľkou v sťažnosti neobsahujú také skutočnosti, ktoré by svedčili o porušení ústavnoprosných princíпов vyplývajúcich z čl. 46 ods. 1 ústavy,

bolo potrebné sťažnosť sťažovateľky aj v časti namietajúcej porušenie jej základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy (hmotnoprávneho charakteru) odmietnuť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. októbra 2015